

GEORGANISEERDE EN ONDERMIJNENDE **CRIMINALITEIT** **IN DE WOONOMGEVING**

Ervaringen van inwoners in
Drenthe en Groningen

1. Georganiseerde en ondermijnende criminaliteit in de woonomgeving

Aanleiding en doel

De provincies Drenthe en Groningen worden, net als andere regio's in Nederland, in toenemende mate geconfronteerd met ondermijnende criminaliteit. Deze criminaliteit is voor inwoners vaak niet direct zichtbaar, maar kan wel het vertrouwen in de rechtsstaat aantasten, gevoelens van onveiligheid versterken en de leefbaarheid in dorpen en wijken schaden.

Eerder onderzoek laat zien dat in beide provincies verschillende vormen van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit voorkomen, waaronder drugslabs, hennepsteelt en witwasconstructies. Lokale omstandigheden, zoals uitgestrekte en moeilijk te controleren buitengebieden, leegstaande panden, beperkte toezichtcapaciteit en een cultuur van 'wij klikken niet', vergroten de kwetsbaarheid van deze regio's (Struiksma et al., 2024; Van der Torre et al., 2022; Van der Torre et al., 2023).

Wat minder bekend is, is hoe inwoners van Drenthe en Groningen deze problematiek zelf ervaren: welke signalen herkennen zij? In hoeverre wordt hun gevoel van veiligheid aangetast? En hoe bereid zijn zij om verdachte situaties te melden? Deze inzichten zijn belangrijk om beleidsmaatregelen, communicatie en preventie effectiever te laten aansluiten op de leefwereld van inwoners en hun rol als informatiebron in de wijk beter te benutten. Daarop richt dit onderzoek zich.

Vragenlijst
ingevuld door
2.332
Drenten

Vragenlijst
ingevuld door
2.149
Groningers

Hoofdvraag

Hoe ervaren inwoners van Drenthe en Groningen georganiseerde en ondermijnende criminaliteit in hun woonomgeving, welke signalen herkennen zij, en in hoeverre zijn zij bereid verdachte situaties te melden?

Methode van onderzoek

Trendbureau Drenthe en Sociaal Planbureau Groningen legden in november 2025 aan hun burgerpanels een vragenlijst voor over georganiseerde criminaliteit in de woonomgeving. In totaal vulden 2.332 Drenten en 2.149 Groningers de vragenlijst in.

Belangrijkste inzichten

- Ongeveer een kwart van de inwoners maakt zich weleens zorgen over georganiseerde criminaliteit.
- Eén op de zes inwoners heeft vermoedens van georganiseerde criminaliteit in de buurt, maar voor de meeste inwoners blijft dit onzichtbaar.
- Eén op de zes inwoners heeft vermoedens dat jongeren betrokken zijn bij criminele activiteiten, het zou dan vooral gaan om drugshandel.
- Verdachte situaties worden relatief weinig gemeld; angst, twijfel over ernst en het gevoel dat melden weinig effect heeft, vormen belangrijke drempels.
- Het vertrouwen in instanties is redelijk hoog, terwijl de tevredenheid over de aanpak van georganiseerde criminaliteit laag is.

Aanbevelingen

Meldingsbereidheid versterken

Verlaag de drempel om verdachte situaties te melden en zorg dat meldingen zichtbaar effect hebben.

Herkenning van georganiseerde criminaliteit vergroten

Bied inwoners concrete, lokale voorbeelden van risico's en handelingsperspectief, zodat signalen beter worden herkend.

Betrokkenheid en samenwerking versterken

Vergroot de betrokkenheid en samenwerking tussen inwoners en instanties om vertrouwen te vergroten en meldingen effectiever te maken.

Preventie en veerkracht van jongeren

Voorkom instroom in criminele netwerken door preventieprogramma's, weerbaarheidstraining, ouderondersteuning en samenwerking tussen onderwijs, jongerenwerk en veiligheidspartners.

2.

WAT IS GEORGANISEERDE EN ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT?

Georganiseerde criminaliteit is wanneer criminelen in groepen samenwerken om illegale activiteiten uit te voeren, zoals het produceren of verhandelen van drugs, witwassen van geld of mensenhandel. Deze criminele netwerken maken vaak gebruik van legale bedrijven en infrastructuren om hun activiteiten te verbergen en te beschermen tegen opsporing.

Ondermijnende criminaliteit is een specifiek type georganiseerde misdaad dat dicht bij de samenleving komt. Het gaat hierbij niet alleen om de criminele activiteiten zelf, maar ook om de schade die deze praktijken veroorzaken voor de lokale samenleving (Van der Torre e.a., 2023). Dit kan variëren van uitbuiting van mensen tot het verstoren van het normale functioneren van de samenleving, bijvoorbeeld doordat lokale bestuurders of politie onder druk worden gezet door criminele netwerken.

Ervaren veiligheid in de buurt

Meeste inwoners voelen zich veilig, tegelijk ook zorgen over onveilige situaties

Bij de start van de vragenlijst vroegen we naar de veiligheidsbeleving van inwoners in hun eigen buurt. Ongeveer één op de vijf panelleden (19 tot 22%) geeft aan zich weleens onveilig te voelen in de buurt of wijk. Landelijk geeft ongeveer één op de zeven inwoners (15%) aan zich wel eens onveilig te voelen in de eigen buurt (Akkermans et al., 2024). De percentages in dit onderzoek liggen hier iets boven, wat mogelijk samenhangt met het onderwerp van deze vragenlijst.

De veiligheidsbeleving verschilt naar gemeente en leeftijd. Vrouwen geven vaker aan zich onveilig te voelen dan mannen. Daarnaast zien we dat de veiligheidsgevoelens sterker zijn onder 65-plussers. Dit komt overeen met landelijke trends (Akkermans et al., 2024).

Inwoners delen in hun open antwoorden uiteenlopende zorgen over onveilige situaties in hun woonomgeving. Veel inwoners geven aan dat donkere of slecht verlichte plekken hen een onveilig gevoel

geven, vooral 's avonds als ze buiten lopen of fietsen. Ook groepen jongeren, vooral op fatbikes, en mensen die zich verdacht gedragen, zoals in tuinen kijken of langzaam door straten rijden, zorgen voor onrust. Inwoners die te maken hebben gehad met inbraken of inbraakpogingen geven aan extra waakzaam te zijn. Verder spelen overlast door drugsgebruik en -handel, onverwacht afgestoken vuurwerk en hard of roekeloos rijdend verkeer, zowel auto's, scooters als landbouwvoertuigen, een belangrijke rol in de ervaren veiligheid. Deze verschillende factoren leiden ertoe dat sommige mensen bepaalde plekken, vooral in het donker, liever mijden.

Ondanks de gedeelde zorgen zijn de meeste inwoners over het algemeen tevreden met de veiligheid in hun buurt. Ze beoordelen deze gemiddeld met een rapportcijfer van een 7,9 in Drenthe en een 7,7 in Groningen. Meer dan de helft van de inwoners geeft een cijfer van 8 of hoger. Zes procent van de inwoners beoordeelt de veiligheid in de buurt met een onvoldoende.

“s' Avonds in het donker als ik de hond uitlaat loop ik weleens een blokje om. En laatst ben ik achtervolgd door een man. Dat was eng.”

“Af en toe denk ik wel dat er vreemde mensen rondlopen. We hebben zelf eens een inbraak gehad, dus dan blijf je wel een beetje achterdochtig.”

“Auto's en landbouwvoertuigen rijden enorm snel door onze buurt. Dat is echt niet veilig.”

“Er hangt hier veel jeugd rond die zwaar vuurwerk afsteekt en drugs gebruikt.”

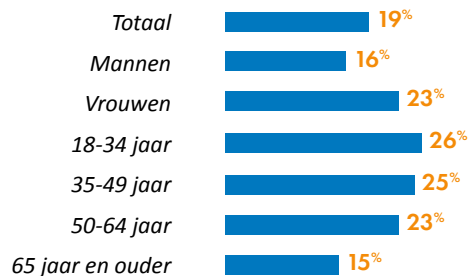
“Er is weinig verlichting, regelmatig wordt er gedeald.”

“Wij wonen in een klein dorp waar, zover ik weet, criminaliteit niet aan de orde is.”

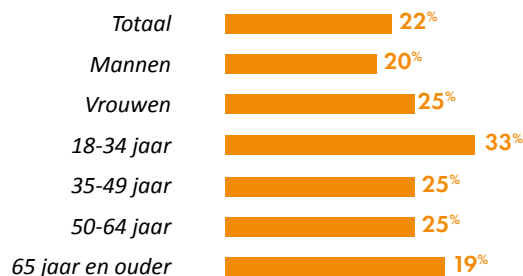
“Het is een rustig, stil dorp. Ben me wel bewust dat de politie 'ver weg' is.”

Voelt zich soms tot vaak onveilig in eigen buurt of wijk

 Drenthe
2.332 respondenten

 Groningen
2.149 respondenten

Deel inwoners maakt zich zorgen over georganiseerde criminaliteit

Landelijk bestaat er brede maatschappelijke zorg over georganiseerde criminaliteit. Uit de Risico- en Crisisbarometer 2025, die jaarlijks in opdracht van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid wordt uitgevoerd, blijkt dat driekwart van de Nederlanders (75%) georganiseerde criminaliteit beschouwt als een waarschijnlijke dreiging voor de Nederlandse samenleving (Wolberink et al., 2025). Dit wijst op een breed gedeeld gevoel dat deze vorm van criminaliteit een serieus maatschappelijk probleem vormt.

Wanneer we inzoomen op de eigen woonomgeving, blijken de zorgen duidelijk minder groot. In Drenthe en Groningen geeft ongeveer een kwart van de panelleden (23 tot 26%) aan zich weleens zorgen te maken over georganiseerde criminaliteit in de eigen buurt of wijk. Deze zorgen worden vaker geuit door jongvolwassenen dan door inwoners uit oudere leeftijdsgroepen.

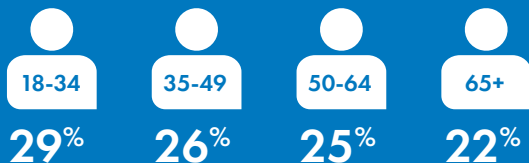

Maakt zich soms tot vaak zorgen over georganiseerde criminaliteit in eigen buurt

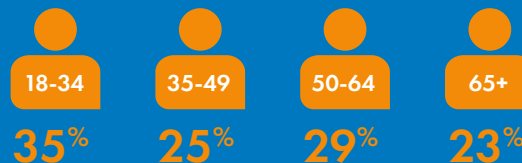
 Drenthe
2.332 respondenten

 Groningen
2.149 respondenten

Totaal 23%

Totaal 26%

Noord-Drenthe 21%
 Zuidwest-Drenthe 23%
 Zuidoost-Drenthe 26%

Het Hogeland/Westerkwartier 20%
 Gemeente Groningen 24%
 Pekela/Stadskanaal/Veendam 25%
 Oldambt/Westerwolde 28%
 Eemsdelta/Midden-Groningen 30%

Inwoners van Noord-Drenthe en Het Hogeland/Westerkwartier maken zich relatief het minst zorgen over georganiseerde criminaliteit in hun buurt. In Zuidoost-Drenthe en Noordoost-Groningen liggen deze zorgen juist wat hoger.

Het verschil tussen zorgen over criminaliteit in heel Nederland en zorgen over criminaliteit in de eigen woonomgeving is een bekend patroon in de veiligheidsbeleving. Veel inwoners zien georganiseerde criminaliteit vooral als een abstract probleem, dat zich vooral 'elders' afspeelt. Zolang signalen in de eigen buurt beperkt zichtbaar zijn, of niet direct als bedreigend worden ervaren, blijven de zorgen over criminaliteit in de eigen woonomgeving vaak beperkt.

Minder dan één op de tien inwoners van Drenthe en Groningen heeft zich ooit daadwerkelijk onveilig gevoeld door personen die vermoedelijk betrokken waren bij georganiseerde criminaliteit, met een iets hoger aandeel in Groningen (9%) dan in Drenthe (6%).

"Er zijn steeds meer signalen dat ongewenste personen zich in het dorp ophouden om te verkennen of inbraak de moeite waard is."

"Zie vaak personen in de wijk lopen die er niet thuishoren. Vaak met het gezicht bedekt en moeilijk herkenbaar. Hun aanwezigheid en gedrag geeft een onveilig gevoel."

"Er is in mijn buurt, sinds ik hier in 1968 ben komen wonen, nooit iets in de sfeer van georganiseerde criminaliteit voorgekomen."

"We wonen in een rustige wijk en merken niets van de georganiseerde criminaliteit."

3.

Vermoedens van georganiseerde criminaliteit in de buurt

Meer dan de helft van de inwoners merkt nooit georganiseerde criminaliteit op, een deel heeft wel vermoedens

Uit de landelijke Veiligheidsmonitor blijkt dat ongeveer 5% van de Drenten en 9% van de Groningers denkt dat er in het algemeen veel criminaliteit in hun eigen buurt voorkomt, landelijk ligt dit percentage eveneens op 9% (Akkermans et al., 2024).

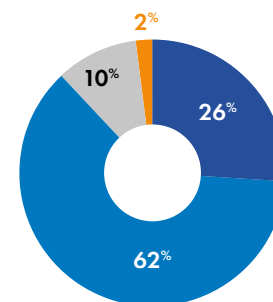
In dit onderzoek is aan panelleden specifiek gevraagd of zij vermoeden dat er in hun eigen buurt sprake is van georganiseerde criminaliteit. Meer dan de helft (56 tot 62%) van de inwoners denkt van niet, terwijl ruim een kwart (26 tot 28%) aangeeft het niet te weten. Een klein deel vermoedt dat er vaak georganiseerde criminele activiteiten plaatsvinden in de buurt (2 tot 3%), en 10 tot 13% vermoedt dat dit soms gebeurt. Dit vermoeden komt iets vaker voor in Oldambt/Westerwolde dan in de andere delen van Drenthe en Groningen. Een deel van de inwoners geeft daarbij aan geen concrete signalen te hebben, maar wel te denken dat georganiseerde criminaliteit ook in hun buurt voorkomt, mede door

berichtgeving in de media. Zoals één van de panelleden verwoordt: *“Ik weet het niet, maar waarom zou het in mijn buurt niet gebeuren en elders wel? Dus waarschijnlijk gebeurt het in mijn buurt ook.”*

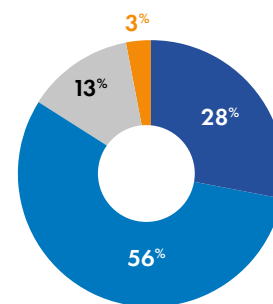
Wanneer inwoners vermoeden dat er soms tot vaak sprake is van georganiseerde criminaliteit, is hen gevraagd om welke vormen van criminaliteit het zou gaan. Deze vraag is ingevuld door 272 Drentse en 336 Groningse panelleden. Het zou volgens de panelleden vooral gaan om drugsgelateerde activiteiten (55 tot 60%), zoals de teelt van wiet, de productie of opslag van harddrugs of het bewaren van benodigdheden voor drugsproductie. Daarnaast vermoedt ongeveer een vijfde (16 tot 23%) dat er bij hen in de buurt misbruik wordt gemaakt van panden of geld, bijvoorbeeld door het verhuren van woningen aan verdachte personen of het gebruiken van winkels voor witwaspraktijken. Een kleiner deel (8 à 9%) vermoedt dat er sprake is van uitbuiting van mensen, zoals illegale prostitutie, mensenhandel of mensen die tegen slechte voorwaarden moeten werken.

Hoe vaak komt georganiseerde criminaliteit voor in uw buurt?

 Drenthe
2.332 respondenten

 Groningen
2.149 respondenten

■ Weet ik niet
■ Zelden tot nooit
■ Soms
■ Vaak

“Er is in het verleden in onze straat een paar keer een drugs pand opgerold.”

“Verkoop van drugs na afsteken vuurwerk zodat men weet dat de drugs er weer zijn.”

“Op de camping in ons dorp gebeuren wel illegale zaken.”

“Vorig jaar was er achter ons appartement een inval in een woning die verband hield met illegale handel in crypto.”

“Babbeltruc aan de deur om je geld of spullen afhandig te maken.”

“Lelieteeft schijnt deels in handen te zijn van bollentelers uit de kuststreek. Vermoedens over witwaspraktijken.”

“Zie in een dorp verderop, waar ik altijd winkel, een winkelpand met verschillende mensen die constant de voorkant van het pand bewaken, terwijl er bijna nooit een klant in de winkel wordt gesignaleerd.”

Andere vermoedens die volgens inwoners wijzen op georganiseerde criminaliteit zijn vuurwerkknallen die mogelijk als signaal voor drugshandel dienen, rondhangende of intimiderende jongeren, verdachte auto's of nachtelijk verkeer en dumpingen van (drugs) afval. Daarnaast worden ook nepagente en oplichters aan de deur genoemd als signalen van mogelijke georganiseerde criminele activiteiten.

De vermoedens die inwoners noemen, sluiten aan bij structurele patronen die in recente literatuur en onderzoeken naar ondermijning in Drenthe en Groningen worden waargenomen. Zo blijkt dat in Drenthe, met name in Zuidoost-Drenthe, nationale criminele netwerken actief zijn die gebruikmaken van leegstaande panden om drugslabs en hennepkwekerijen te huisvesten. Ook in Groningen is de hennepcultuur al langere tijd een veelvoorkomend probleem. Dit is vooral het geval in het Ommeland, waar hennepcultuur soms een lokaal geaccepteerd verdienmodel is. Daarnaast neemt in de stad Groningen de handel in harddrugs toe (Struiksmā et al., 2024; Van der Torre et al., 2023).

Ook vastgoedcriminaliteit speelt in Drenthe en Groningen een rol in de ondermijnende criminaliteit. De vastgoedsector biedt diverse mogelijkheden voor het witwassen van illegale winsten, waaronder het verhuren, verbouwen en doorverkopen van panden, en het faciliteren van criminele activiteiten zoals drugsproductie. Dit komt niet alleen voor in de stad Groningen, maar ook in kleinere plaatsen in Midden-Groningen, Pekela en Veendam, waar ook signalen van vastgoedfraude worden waargenomen (Struiksmā et al., 2024; Van der Torre et al., 2023).

De aard en omvang van mensenhandel en arbeidsuitbuiting in Drenthe en Groningen zijn minder goed in beeld, maar deze vormen van ondermijnende criminaliteit komen wel voor, onder meer in situaties van uitbuiting van kwetsbare groepen zoals arbeidsmigranten die afhankelijk zijn van hun werkgever voor werk en huisvesting (Struiksmā et al., 2024; Van der Torre et al., 2023).

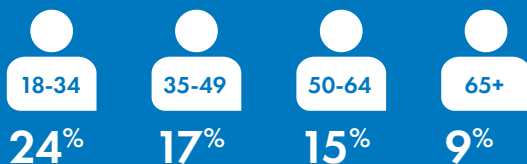

Denkt dat georganiseerde criminaliteit soms tot vaak voorkomt in de buurt

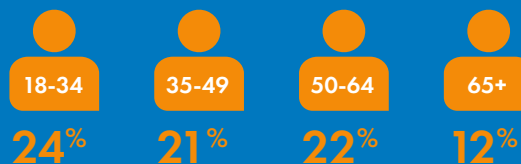
Drenthe
2.332 respondenten

Totaal 12%

Groningen
2.149 respondenten

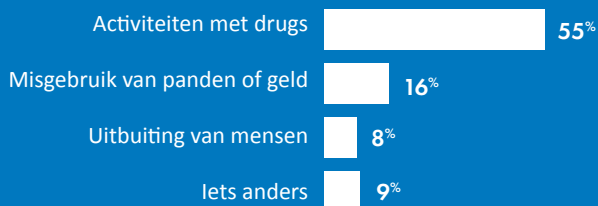
Totaal 16%

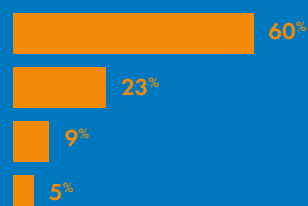
Bij vermoedens van georganiseerde criminaliteit; denkt dat de volgende vormen van georganiseerde criminaliteit voorkomen in de buurt

Drenthe
272 respondenten

Groningen
336 respondenten

Mensen zien weinig signalen van georganiseerde criminaliteit in buitengebied

Het buitengebied biedt veel kansen en mogelijkheden voor (drugs-)criminelen, zowel via boeren en tuinders als in het algemeen bij leegstaande gebouwen op afgelegen locaties (Van der Torre et al., 2023). Dit blijkt ook uit registratiecijfers; er worden steeds meer productielocaties voor hennep en synthetische drugs gevonden in het buitengebied. Tegelijk is er een gebrek aan (in)zicht in de werkelijke aard en omvang van drugscriminaliteit in het buitengebied (Boelens & Groothuis, 2020).

“Weinig activiteiten, veel hekken en tralies voor de ramen. Eerst een veehouderij. Na verkoop geheimzinnig als ik er langs rij op weg naar mijn woonplaats.”

“Weleens twijfel of het allemaal plus is bij een boerderij aan een doorgaande weg, maar nog niet genoeg om dit te melden. Je wilt niet iemand onterecht beschuldigen.”

In ons onderzoek vroegen we panelleden die zicht hebben op het buitengebied of zij het afgelopen jaar signalen hebben opgemerkt die mogelijk wijzen op georganiseerde criminaliteit in het buitengebied of bij afgelegen boerderijen/panden in de regio. Het gaat hier om 469 Drentse en 417 Groningse panelleden. De meerderheid van deze inwoners ziet weinig van dergelijke signalen. Van de Drentse panelleden met zicht op het buitengebied heeft 14% in het afgelopen jaar weleens verdachte activiteiten gezien, terwijl dit percentage onder Groningers met zicht op het buitengebied op 7% ligt. De meest genoemde signalen hebben betrekking op ongebruikelijke verkeersbewegingen, zoals veel verkeer op vreemde tijden naar of van afgelegen panden en boerderijen in het buitengebied.

Dat inwoners weinig signalen waarnemen, betekent niet dat georganiseerde of ondermijnende criminaliteit in het buitengebied afwezig is. Eerder onderzoek naar ondermijning in het Ommeland van Groningen laat zien dat het platteland wordt gekenmerkt door anonimiteit, beperkte sociale en institutionele controle en de aanwezigheid van afgelegen en afgeschermd locaties. Deze omstandigheden maken het voor criminelen relatief eenvoudig om activiteiten uit het zicht te organiseren, terwijl ze voor omwonenden moeilijk te herkennen en te duiden zijn (Van der Torre et al., 2023).

Daarnaast kan in landelijke gebieden sprake zijn van een zekere normalisering van criminele activiteiten (Spapens & Moors, 2019; Van der Torre et al., 2023). Wanneer bijvoorbeeld hennep teelt of drugsproductie wordt gezien als een ‘bijverdienste’ of als iets wat er nu eenmaal bij hoort, vervagen de grenzen tussen legaal en illegaal. Dit kan ertoe leiden dat signalen minder snel als verdacht worden herkend en dat inwoners terughoudend zijn om hierover te spreken of melding te maken. Het geringe aantal waargenomen signalen weerspiegelt daarmee niet zozeer de afwezigheid van dergelijke vormen van criminaliteit, maar eerder de verborgen en/of genormaliseerde aard ervan in het buitengebied.

Bezorgdheid over betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit

Ongeveer één op de zes inwoners vermoedt dat jongeren in de buurt betrokken zijn bij criminele activiteiten (16 à 18%). In Oost-Groningen en in de gemeente Groningen ligt dit iets hoger. In beide provincies geven panelleden in hun open antwoorden aan dat ze vooral denken dat jongeren betrokken zijn bij drugshandel, vaak als koeriers of verkopers van middelen zoals wiet. Panelleden wijzen op gedragingen zoals samenscholing van jongeren op verdachte plekken, rondhangen op straat in de avond en nacht, en het bezit van dure spullen zoals fatbikes, dure kleding en voertuigen die niet passen bij hun leeftijd of thuissituatie. Ook het uitwisselen van spullen op afgelegen plekken en het agressieve gedrag van jongeren in groepen doet veel ondervraagden vermoeden dat ze betrokken zijn bij criminele (drugs-)activiteiten.

Uit de meer dan 1.000 open antwoorden komt een duidelijke en breed gedeelde bezorgdheid over de rol van jongeren in criminele activiteiten naar voren. Deze zorgen zijn er ook bij professionals. Zo signaleren jeugdmaatschappelijk werkers in Drenthe en Groningen een toename van hangjeugd, meer drugsgebruik onder jongeren en zorgwekkende tekenen van criminele ondermijning, met name in regio's als Oost-Drenthe en Noordoost-Groningen (Van den Berg et al., 2024). Vergelijkbare zorgen zijn zichtbaar in ander regionaal onderzoek. Zo blijkt uit recent onderzoek in Zeeland dat ouders moeite hebben met het herkennen van signalen van criminele uitbuiting en handelingsverlegenheid ervaren wanneer zij vermoeden dat hun kind in aanraking komt met criminele netwerken. Veel ouders weten niet goed waar zij terecht kunnen met hun zorgen en missen ondersteuning bij het duiden van risicogedrag (Üstüner-Tüfekci et al., 2025).

De zorgen van inwoners en professionals sluiten aan bij landelijke bevindingen waaruit blijkt dat jongeren steeds vaker worden ingezet voor relatief laagdrempelige taken binnen criminele netwerken zoals dealen, koeriersdiensten of het verkennen van locaties. Deze vorm van criminele uitbuiting blijft voor ouders, buurtbewoners en andere omstanders vaak onzichtbaar, juist omdat dit plaatsvindt binnen het alledaagse leefpatroon van jongeren en niet altijd gepaard gaat met direct waarneembare criminaliteit. Hierdoor worden signalen laat herkend en is tijdige interventie lastig (Leito, 2022).

“Er gaan flink wat verhalen over drugsrunners.”

“Fatbikers en jonge gastjes in auto's die rondhangen op straat nabij drugsdealers. Korte bezoektjes waarbij soms zichtbaar wordt gedeald.”

“Jongeren zijn makkelijk doelwit. Drugs en vapes zijn veel te makkelijk te krijgen en daar zit criminaliteit. Daar gaat het mis.”

“Er zijn zeker jongelui die bij criminele activiteiten betrokken zijn. Of dat nou georganiseerd is, geen idee.”

“Specifiek in mijn eigen buurt zie ik geen signalen van grote, heftige dingen, wel van wat kleine handeltjes en gestolen fatbikes.”

“De jongeren zijn in het bezit van dure spullen en vertonen agressief gedrag.”

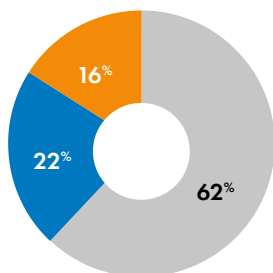
“Jongeren met dure kleren en telefoons. Auto's op afgelegen parkeerplaatsen.”

“Mijn zoon vertelde wel dat er drugdeals plaatsvonden op het schoolplein. Dat er geronseld werd, enz.”

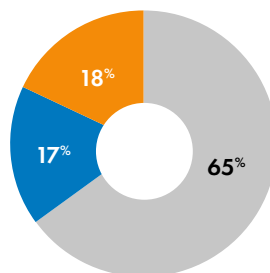

Denkt u dat er jongeren in uw buurt zijn die momenteel betrokken zijn bij criminele activiteiten?

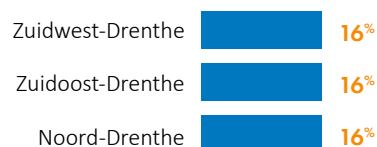
 Drenthe
2.332 respondenten

 Groningen
2.149 respondenten

■ Weet ik niet
■ Nee
■ Ja

HET DRENTS EN GRONINGER JEUGDPANEL OVER CRIMINELE UITBUITING

In het najaar van 2025 hebben Trendbureau Drenthe en Sociaal Planbureau Groningen aan het Groninger en Drentse jeugdpanel gevraagd in hoeverre zij criminele uitbuiting in hun omgeving ervaren en of ze hiermee zelf de maken hebben gehad.

Uit dit onderzoek blijkt dat 41% van de jongeren leeftijdsgenoten kent die mogelijk strafbare dingen doen voor een ander. Volgens jongeren gaat het vooral om het verkopen of wegbrengen van suppen (met name vapes en drugs) voor anderen. Een kwart van de jongeren heeft online weleens een bericht gezien

waarin criminelen op zoek waren naar jongeren om klusjes voor hen te doen waarmee ze geld (of iets anders) konden verdienen. Eén op de acht jongeren is persoonlijk benaderd (via sociale media of 'in het echt') om een mogelijk strafbaar klusje te doen.

Weinig zicht op toe- of afname van georganiseerde criminaliteit

Bijna tweederde van de inwoners (64 à 65%) weet niet of de georganiseerde criminaliteit in hun buurt het afgelopen jaar is toe- of afgenomen. Ruim een kwart (27 à 28%) heeft het gevoel dat er in hun directe omgeving geen verandering is geweest, terwijl 6 à 7% denkt dat de georganiseerde criminaliteit in de buurt is toegenomen. In stedelijke gebieden denken inwoners vaker dat georganiseerde criminaliteit in de buurt is toegenomen. Enkele panelleden (2%) denken dat georganiseerde criminaliteit in de buurt het afgelopen jaar is afgenomen.

Inwoners die aangeven een toename van georganiseerde criminaliteit te ervaren, verwijzen in hun toelichtingen vooral naar een zichtbare toename van drugsgerelateerde criminaliteit. Zij zien bijvoorbeeld meer drugsdealers en drugshandel in de buurt en in openbare ruimtes, die zij vaak in verband brengen met jongeren. Tegelijkertijd geven panelleden aan dat georganiseerde criminaliteit vaak onzichtbaar is en mogelijk juist daardoor toeneemt, bijvoorbeeld in de vorm van wietplantages of illegale activiteiten zoals witwassen via vastgoed. Inwoners die aangeven geen verandering te zien, benadrukken doorgaans dat zij weinig zicht hebben op dergelijke criminaliteit, omdat deze zich niet in hun directe leefomgeving afspeelt of bewust wordt afgeschermd.

“Er was georganiseerde drugs activiteit, zeer vermoedelijk, dat is gestopt na langdurige acties van omwonenden.”

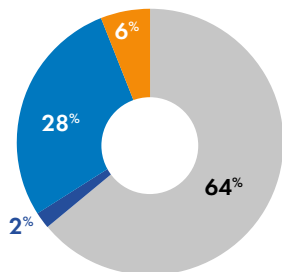
“Ik heb geen idee, maar in het algemeen is het toegenomen dus dan waarschijnlijk ook in onze wijk.”

“Van horen zeggen speelt het wel, maar of het meer of minder is weet ik niet. Er wordt wel meer over gesproken, verneem ik. Met name in relatie tot drugs(handel).”

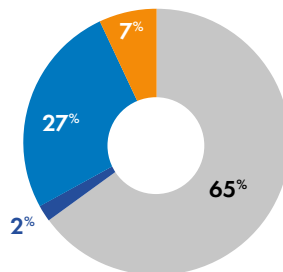
Denkt u dat georganiseerde criminaliteit in uw buurt in de afgelopen 12 maanden is afgenomen, toegenomen of gelijk is gebleven?

Drenthe
2.332 respondenten

Groningen
2.149 respondenten

■ Weet ik niet
■ Afgenomen
■ Gelijk gebleven
■ Toegenomen

4.

Meldingsbereidheid van verdachte situaties

Om meer inzicht te krijgen in de meldingsbereidheid van Drenten en Groningers als het gaat om signalen van georganiseerde criminaliteit, is aan de panelleden gevraagd of zij in de afgelopen 12 maanden bepaalde verdachte situaties in hun buurt hebben waargenomen. Vervolgens is gevraagd of ze deze situaties hebben gemeld, hoe tevreden men was over de afhandeling van de melding en in hoeverre drempels worden ervaren bij het melden van dergelijke situaties.

Ruim helft inwoners zag afgelopen jaar signalen van verdachte situaties

Bij het voorleggen van verschillende voorbeelden van mogelijke criminele activiteiten gaf meer dan de helft van de panelleden (57%) aan in het afgelopen jaar geen van de genoemde verdachte situaties te hebben gezien.

Eén op de vijf panelleden geeft aan in het afgelopen jaar weleens verdachte personen te hebben gezien bij specifieke locaties. Eén op de zes geeft aan weleens signalen te hebben gezien van criminele activiteiten op straat zoals drugshandel of intimidatie, of nachtelijke/ ongebruikelijke activiteiten rondom woningen of gebouwen. Ongeveer één op de tien panelleden, in Groningen iets meer dan in Drenthe, ziet weleens jongeren met dure kleding en voertuigen die niet passen bij hun leeftijd. De overige voorbeelden zijn door aanzienlijk minder inwoners waargenomen.

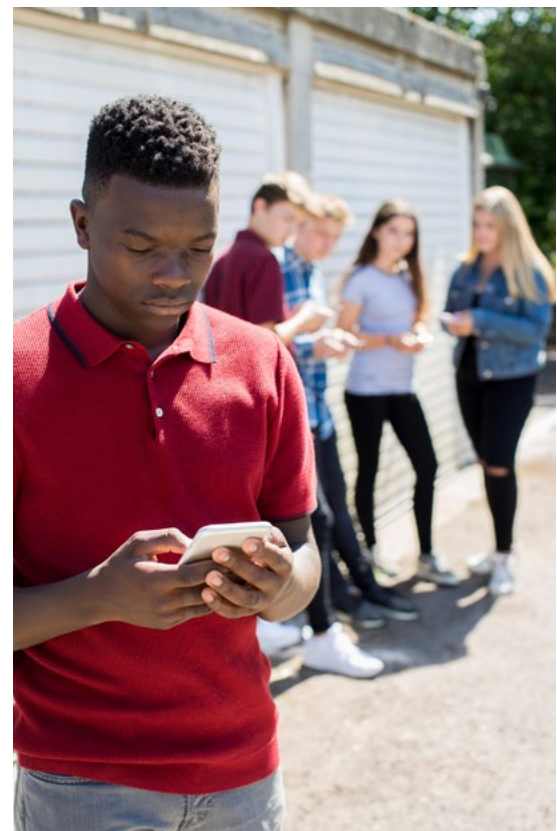
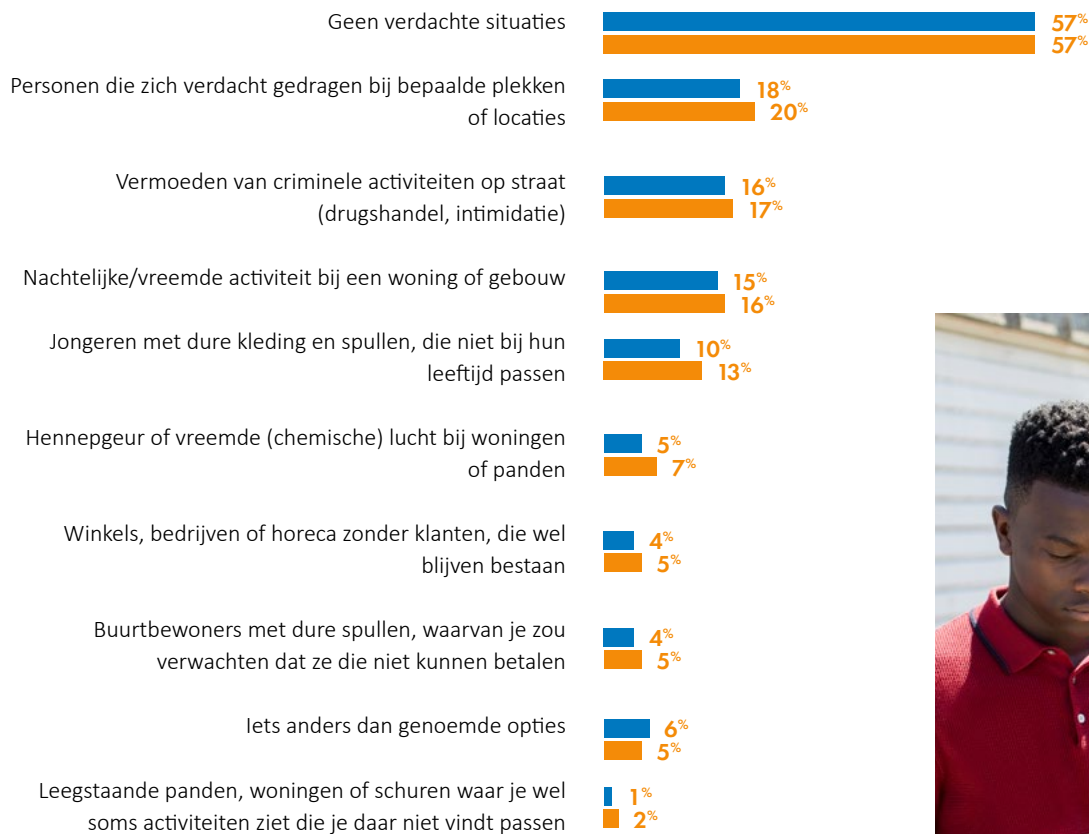

Welke situaties heeft u in de afgelopen 12 maanden meegemaakt in uw buurt of wijk?

 Drenthe
2.332 respondenten

 Groningen
2.149 respondenten

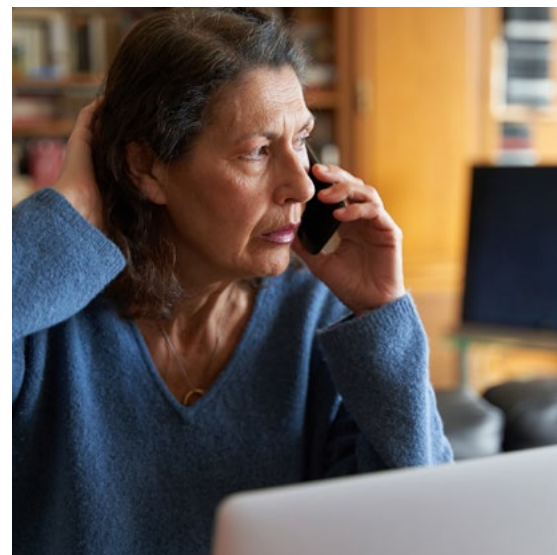
Kwart van de inwoners maakte melding van verdachte situaties: politie meest genoemde meldingsinstantie

Van de panelleden die in de afgelopen 12 maanden één of meer verdachte situaties hebben waargenomen, heeft een kwart hiervan daadwerkelijk melding gemaakt. Het gaat in dit onderzoek om ongeveer 200 panelleden per provincie die een melding hebben gemaakt. Uit landelijk onderzoek blijkt eveneens dat het merendeel van de waargenomen signalen niet wordt gemeld (Akkermans et al., 2024).

De meeste meldingen werden gedaan bij de politie (12 à 13%), gevolgd door meldingen bij de gemeente (5 à 6%). Na het doen van de melding kreeg een deel van de melders (21 tot 31%) een terugkoppeling, bijvoorbeeld in de vorm van een e-mail, brief of telefoontje. Een kwart (23 tot 27%) merkte dat er actie werd ondernomen, dit waren niet altijd dezelfde mensen die ook een terugkoppeling ontvingen. Ongeveer de helft van de melders (49 tot 55%) kreeg geen reactie of merkte geen actie op na hun melding, ongeacht bij welke instantie de melding was gedaan.

Ruim een kwart tot een derde van de melders (28 tot 33%) waren ontevreden over de afhandeling van hun melding. Toelichtingen die panelleden hierbij gaven, waren dat er geen terugkoppeling plaatsvond, dat de politie of de instantie waar zij hebben gemeld, geen actie ondernam of te laat reageerde, of dat meldingen tussen de gemeente en politie werden doorgeschoven zonder resultaat. Dit leidt bij sommige inwoners tot het gevoel niet serieus genomen te worden, waardoor zij twijfelen aan het nut van melden.

Een deel van de melders (24 tot 31%) was wel tevreden over de afhandeling van hun melding. Zij beschrijven juist positieve ervaringen na hun melding, zoals snelle actie, vriendelijk contact of extra surveillance na de melding.

*“Gemeente verwijst naar de politie.
De politie verwijst naar de gemeente.
Oftewel, niemand doet iets of neemt zijn
verantwoordelijkheid.”*

*“Je neemt de moeite om te melden en er
volgt geen reactie.”*

*“De politie wou niet eens langskomen. Je
voelt je totaal niet serieus genomen.”*

*“Politie liet weten dat ze op locatie hadden
gekeken en dat motiveerde om het een
volgende keer weer te melden.”*

*“Politie ging meer en vaker surveilleren na
melding van drugshandel, waardoor dit
stopte.”*

Heeft u één of meer van de verdachte situaties gemeld?

 Drenthe
1.007 respondenten

 Groningen
927 respondenten

Geen verdachte situatie gemeld

Ja, bij de politie

Ja, bij de gemeente

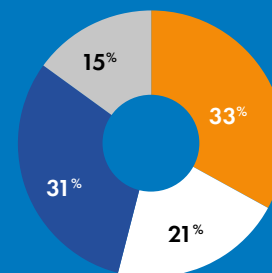

Ja, ergens anders

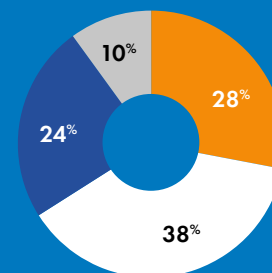

Hoe tevreden was u over de afhandeling van uw laatste melding?

 Drenthe
234 respondenten

 Groningen
202 respondenten

Heeft u na een melding weleens iets gemerkt van een reactie of actie door een instantie?

 Drenthe
234 respondenten

 Groningen
202 respondenten

Nee, ik hoorde er niets meer over

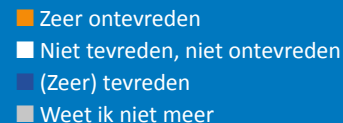
Ja, er werd actie ondernomen

Ja, ik kreeg terugkoppeling (bijvoorbeeld per mail, brief of telefoontje)

Weet ik niet / kan ik me niet herinneren

Drempels om misdaden te melden: angst belangrijke reden voor niet melden

Bijna vier op de tien inwoners (37 tot 40%) die in de afgelopen 12 maanden verdachte situaties hebben gezien, geven aan deze niet altijd te hebben gemeld. De belangrijkste redenen hiervoor zijn het gevoel dat melden weinig effect heeft en twijfel of de situaties wel ernstig genoeg zijn. Daarnaast vrezen sommige inwoners negatieve gevolgen voor zichzelf wanneer zij een melding maken, zoals mogelijke wraak of problemen met buurtgenoten. Ook de wens om anoniem te blijven weerhoudt een deel van de inwoners ervan om melding te maken.

Deze drempels komen overeen met bevindingen uit landelijk onderzoek naar aanpak en preventie van ondermijnende criminaliteit (Marijnissen et al., 2024). In dit onderzoek wordt aangegeven dat basale emoties, zoals angst en schaamte, mogelijk een belangrijke rol spelen bij het niet melden van criminaliteit. In het noorden heerst bovendien een cultuur of houding van 'wij klikken niet', wat deels verklaard wordt door de afstand die inwoners voelen tot de overheid (Van der Torre et al., 2023). Deze houding kan bijdragen aan de terughoudendheid bij het melden van verdachte situaties.

Wanneer de verschillende redenen voor angst samen worden genomen, zoals de vrees voor wraak, zorgen over anonimiteit, en het vermijden van problemen met buurtgenoten of het in de problemen brengen van anderen, blijkt angst ook in Groningen de belangrijkste belemmering voor het melden. In Drenthe speelt angst, gebrek aan informatie en het idee dat melden geen zin heeft een vrijwel even grote rol.

Wat inwoners nodig hebben om sneller te melden

Volgens panelleden zouden inwoners sneller verdachte situaties melden als het vertrouwen in de politie en de gemeente groter is. Daarnaast is er behoefte aan duidelijkere informatie over waar en hoe meldingen kunnen worden gedaan en wat er na een melding gebeurt. Ook meer aandacht voor de mogelijkheid om anoniem te melden, een helderder beeld van wat als verdacht gedrag geldt en betere bescherming van melders kunnen de meldingsbereidheid vergroten.

“Op eerdere meldingen heb ik geen enkele reactie ontvangen. Wat voor zin heeft melden dan nog?”

“Ik weet niet of er echt iets aan de hand is en wil anderen niet onterecht verdacht maken.”

“Ik voel me kwetsbaar als melder.”

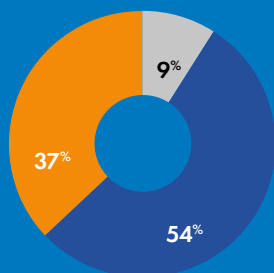
“Teveel gedoe; kost mij veel extra tijd en moeite, terwijl capaciteit en oplossingen er toch niet zijn.”

“Wij waren de enige burens. Dus als er dan een melding komt, is het logisch dat ze aan ons denken.”

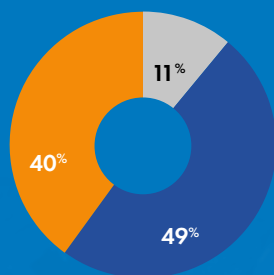

Zijn er situaties in uw buurt of wijk die u verdacht vond die u niet heeft gemeld bij een instantie?

 Drenthe
1.208 respondenten

 Groningen
1.107 respondenten

■ Wil ik niet zeggen / weet ik niet meer
■ Nee
■ Ja

Om welke reden(en) heeft u één of meer van die situaties niet gemeld?

 Drenthe
521 respondenten

 Groningen
538 respondenten

Ik denk dat het geen zin heeft

Ik weet niet of de signalen die ik zie ernstig zijn

Ik ben bang voor wraak

Ik wil anoniem blijven

Ik wil me er niet mee bemoeien

Ik wil geen problemen met mijn buurtgenoten

Ik denk of weet dat iemand anders al een melding heeft gedaan

Ik weet niet waar ik moet melden

Ik voel me daar niet verantwoordelijk voor

Ik wil anderen niet in de problemen brengen

Wat zou u helpen om eerder een melding te maken van verdachte situaties?

Drenthe
1.208 respondenten

Groningen
1.107 respondenten

Meer vertrouwen in de politie

Informatie over wat er gebeurt na een melding

Informatie over waar je wat voor situaties kunt melden

Meer vertrouwen in de gemeente

Betere bescherming van melders zodat er minder angst is voor wraak

De mogelijkheid om anoniem te melden

Duidelijke uitleg over wat verdacht gedrag is

5.

Impact op leefbaarheid en veiligheid in de buurt

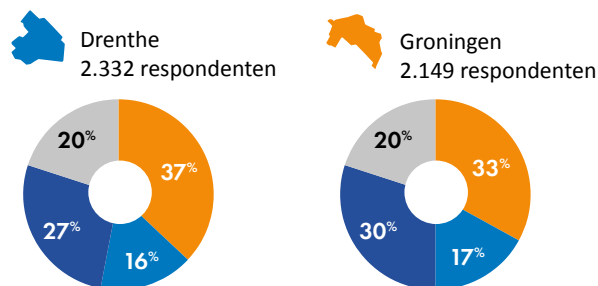
Drie op de tien inwoners ervaren negatieve invloed van georganiseerde criminaliteit

De meldingsbereidheid van inwoners hangt vaak samen met de mate waarin zij inschatten dat georganiseerde en ondermijnende criminaliteit gevolgen heeft voor de veiligheid en leefbaarheid in hun buurt (Broekhuizen et al., 2018). Wanneer inwoners dergelijke activiteiten als weinig impactvol ervaren voor hun directe leefomgeving, ontbreekt vaak de urgentie om verdachte situaties te melden. Omgekeerd geldt dat de bereidheid om te melden doorgaans toeneemt wanneer inwoners negatieve gevolgen ervaren.

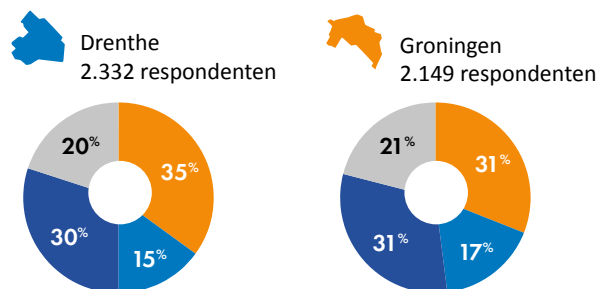
Uit ons onderzoek blijkt dat ongeveer drie op de tien inwoners (27 tot 31%) van mening is dat georganiseerde criminaliteit de veiligheid en leefbaarheid in de buurt aantast. We zien hier nauwelijks regionale verschillen. Dat een meerderheid van de inwoners geen directe negatieve impact ervaart, betekent niet dat het geen risico's met zich meebrengt. Veel effecten zijn indirect, zoals een afnemend gevoel van vertrouwen, vermijdingsgedrag of normalisering van verdachte situaties, en worden pas als problematisch ervaren wanneer zij zichtbaar of persoonlijk worden. Zolang dergelijke criminaliteit buiten beeld blijft, wordt de impact op veiligheid en leefbaarheid door inwoners beperkt geacht (Torre et al., 2023).

Georganiseerde criminaliteit maakt mijn woonomgeving ...

... minder leefbaar

... minder veilig

- (Helemaal) oneens
- Niet oneens, niet eens
- (Helemaal) eens
- Weet ik niet

Georganiseerde criminaliteit nauwelijks onderwerp van gesprek

Hoewel georganiseerde en ondermijnende criminaliteit aanzienlijke impact kunnen hebben op de leefbaarheid en veiligheid in de woonomgeving is het voor veel buurtgenoten amper een gespreksonderwerp. Volgens ruim de helft van de inwoners (55 tot 58%) wordt er in de buurt niet gesproken over georganiseerde criminaliteit. Drie op de tien inwoners (27 tot 35%) geeft aan het niet te weten. Minder dan één op de tien inwoners geeft aan dat het onderwerp wél aan bod komt in gesprekken met burens of via buurtgroepen op sociale media/ WhatsApp.

Het ontbreken van gesprekken in de buurt over georganiseerde criminaliteit lijkt op basis van voorgaande hoofdstukken vooral te komen door een lage risicoperceptie: mensen zien of herkennen signalen niet, of beschouwen deze niet als ernstig.

“Er wordt alleen over gesproken als er iets bijzonders aan de hand is.”

“Komt wel eens langs in gesprekken, maar zeker geen hoofdthema.”

“Er wordt soms over gesproken in gesprekken met burens. Vaak lijken de mensen bang om er überhaupt over te praten.”

“Hoogstens over wangedrag en overlast burens.”

Wordt er in uw buurt gesproken over georganiseerde criminaliteit?

Drenthe
2.332 respondenten

Groningen
2.149 respondenten

6.

Aanpak georganiseerde criminaliteit

“De instanties doen niets of te weinig, ze hebben geen capaciteit genoeg om het aan te pakken.”

“Er zijn te weinig controles, de pakkans is zo klein dat het loont.”

“Ik zie en merk niet wat de instanties doen.”

“Dweilen met de kraan open en daarom weinig vertrouwen in toezicht en handhaving.”

“Iedereen doet wel zijn best, maar er is te weinig mankracht/capaciteit om dingen echt te aanpakken en te veranderen.”

Vertrouwen in instanties in aanpak georganiseerde criminaliteit

Vertrouwen in overheidsinstanties, zoals de politie en gemeente, is een cruciale randvoorwaarde voor de bereidheid van inwoners om samen te werken met deze instanties, bijvoorbeeld door signalen van georganiseerde criminaliteit te melden (Broekhuizen et al., 2018). Landelijk vindt iets minder dan de helft (48%) van de inwoners dat de Nederlandse overheid te weinig doet aan het voorkomen van georganiseerde criminaliteit (Wolberink et al., 2025). Uit onderzoek in het Ommeland van Groningen komt naar voren dat inwoners zich vaak op zichzelf aangewezen voelen door de beperkte zichtbaarheid en beschikbaarheid van de politie en de gemeente. Deze ervaren afstand tot de overheid vormt, naast sociale drempels om te melden, een directe barrière om verdachte situaties bij instanties te melden (Van der Torre et al., 2023).

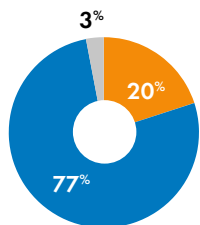
Driekwart van de Drenten en Groningers (73 tot 77%) heeft redelijk tot veel vertrouwen in de politie als het gaat om de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Het vertrouwen in gemeenten en het Openbaar Ministerie (OM) ligt iets lager (tussen de 53 en 61%), maar ook in hen heeft nog ruim de helft van de inwoners vertrouwen als het gaat om de aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Tegelijkertijd zijn Drenten en Groningers weinig tevreden over wat instanties feitelijk doen tegen georganiseerde criminaliteit. Slechts één op de zes panelleden (15 tot 18%) zegt tevreden te zijn met de inzet van instanties, terwijl bijna een derde (30 tot 33%) ontevreden is. De toelichtingen van panelleden laten een sterk gevoel van onvrede en machteloosheid zien: men ervaart structurele tekorten aan capaciteit binnen politie, justitie en gemeenten, waardoor meldingen blijven liggen en zichtbare handhaving ontbreekt. Respondenten vinden straffen te mild, regels te belemmerend en de pakkans klein. Hoewel veel panelleden aangeven weinig zicht te hebben op wat er precies achter de schermen gebeurt, overheerst het gevoel dat de criminaliteit toeneemt, terwijl de aanpak achterblijft.

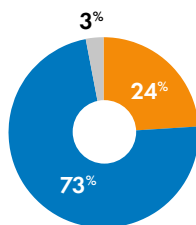
Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instanties die betrokken zijn bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit?

 Drenthe
2.332 respondenten

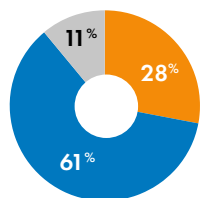

Politie

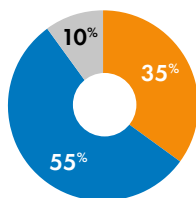
 Groningen
2.149 respondenten

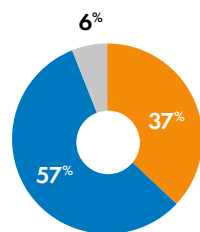
Politie

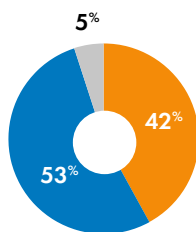
Openbaar Ministerie

Openbaar Ministerie

Gemeente

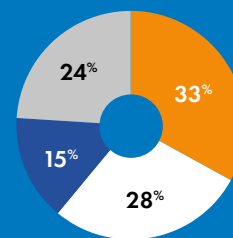

Gemeente

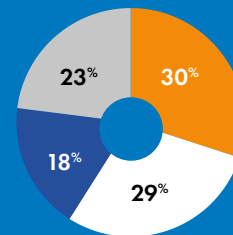
- Weinig tot geen vertrouwen
- Redelijk tot veel vertrouwen
- Weet ik niet / ken instantie niet

Instanties doen voldoende om georganiseerde criminaliteit aan te pakken

 Drenthe
2.332 respondenten

 Groningen
2.149 respondenten

- (Helemaal) oneens
- Niet oneens, niet eens
- (Helemaal) eens
- Weet ik niet

“Ervoor zorgen dat de pakkans omhoog gaat. Als jongeren weten dat ze gepakt worden, werkt dit al enorm preventief.”

“Zorgen voor betere perspectieven voor kinderen en jongeren uit gezinnen in armoede.”

“Investeren in preventieve programma’s.”

“Ik denk dat de straffen in Nederland voor criminelen zwaarder mogen.”

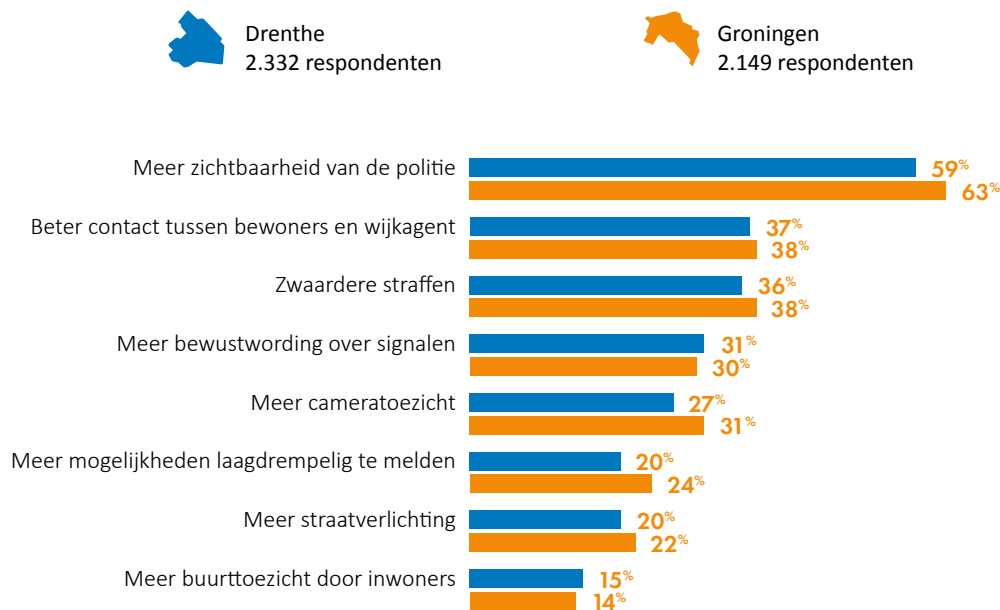
“Gemeenten, justitie en ontwikkelcentra voor jeugd moeten echt samenwerken.”

“Beter de politie financieren en de capaciteit uitbreiden.”

Tegengaan van georganiseerde criminaliteit

We vroegen de panelleden wat zou kunnen helpen om georganiseerde criminaliteit tegen te gaan. Meer zichtbaarheid van de politie zou volgens de meeste inwoners helpen, gevolgd door beter contact tussen bewoners en instanties, meer bewustwording over signalen van georganiseerde criminaliteit en meer mogelijkheden tot laagdrempelig melden. Ook zwaardere straffen staat hoog in de genoemde opties om georganiseerde criminaliteit tegen te gaan. De panelleden benadrukken verder het belang van een hogere pakkans en snellere en effectievere afhandeling van meldingen. Tegelijk leggen inwoners sterk de nadruk op preventie, zoals investeren in jeugdvoorzieningen, onderwijs, armoedebestrijding, opvoeding en sociale samenhang in buurten, om te voorkomen dat met name jongeren in de criminaliteit terechtkomen. Verder klinkt de roep om strenger beleid, bijvoorbeeld betere grens- en verblijfscontrole. De rode draad is het verlangen naar meer menskracht, strengere handhaving, betere samenwerking en gerichte preventie, vooral richting jongeren.

Wat zou helpen om georganiseerde criminaliteit tegen te gaan?

Buurtpreventie of bewonersinitiatieven

Volgens de helft van de Drentse (55%) en een derde van de Groningse (36%) panelleden is er in hun buurt of wijk een vorm van buurtpreventie of bewonersinitiatief actief. Landelijk ligt dit ook op een derde (Akkermans et al., 2023). De beschrijvingen van panelleden laten zien dat de buurtpreventie vooral draait om WhatsAppgroepen waarin bewoners verdachte situaties, vreemde personen of ongewone voertuigen met elkaar delen. Voor veel mensen geeft dit een gevoel van alertheid, saamhorigheid en veiligheid, al wordt er ook regelmatig geklaagd over onnodige of paniekerige meldingen, racistische aannames of een overvloed aan irrelevante berichten, zoals vermiste huisdieren. In sommige buurten wordt nauwelijks gecommuniceerd in de buurtapp of weet men niet hoe je kan aansluiten; anderen ervaren juist sterke sociale controle en betrokkenheid.

“Er is een WhatsAppgroep voor buurtpreventie. Die werkt goed als signalering.”

“Via WhatsApp worden dingen gedeeld/gemeld.”

“Door de app merk je dat veel mensen attent zijn, dat geeft een geruststellend gevoel.”

“Vaak loos alarm, mensen zijn wel heel erg wantrouwend.”

“Soms gaat het over onzin zoals vermiste katten.”

“Appgroep is al jaren stil.”

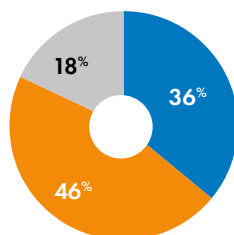
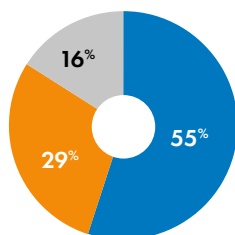
“Ik zie vooral risico op racisme en vooroordelen bij meldingen van ‘verdachte situaties’.”

“Geen buurtpreventie hier, niet nodig.”

Is er in uw buurt of wijk een vorm van buurtpreventie of bewonersinitiatief actief?

 Drenthe
2.332 correspondenten

 Groningen
2.149 correspondenten

■ Ja
■ Nee
■ Weet ik niet

7.

Inzichten en aanbevelingen

De bevindingen in dit onderzoek laten zien dat georganiseerde criminaliteit voor veel inwoners in Drenthe en Groningen beperkt zichtbaar is. Hoewel een deel van de inwoners zich zorgen maakt en signalen herkent, blijft deze problematiek voor de meerderheid buiten beeld. Deze beperkte zichtbaarheid beïnvloedt hoe inwoners risico's inschatten, of zij verdachte situaties bespreken of melden, en hoe zij de aanpak door instanties beoordelen. De aanbevelingen richten zich daarom niet op repressie, maar vooral op het versterken van herkenning, handelingsperspectief en vertrouwen in de lokale aanpak.

Belangrijkste inzichten

Zorgen over georganiseerde criminaliteit bij een deel van de inwoners aanwezig

Ongeveer een kwart van de inwoners maakt zich weleens zorgen over georganiseerde criminaliteit in de eigen woonomgeving. Minder dan één op de tien voelde zich ooit onveilig in de buurt, door vermoedens van georganiseerde criminaliteit. Tegelijkertijd is ongeveer drie op de tien inwoners van mening dat georganiseerde criminaliteit de veiligheid en leefbaarheid in hun woonbuurt aantast.

Eén op de zes inwoners heeft vermoedens van georganiseerde criminaliteit in de buurt, maar voor de meeste inwoners blijft dit onzichtbaar

De vermoedens die inwoners hebben, gaan vooral over drugsgerelateerde activiteiten, zoals handel of teelt in wiet, de productie van harddrugs en de opslag van materialen. In mindere mate worden ook misbruik van panden en geld genoemd. Voor de grote meerderheid van de inwoners blijft georganiseerde

criminaliteit echter buiten beeld: meer dan de helft ziet geen signalen en ruim een kwart weet niet of het in de eigen buurt voorkomt. Ook in het buitengebied worden door inwoners weinig concrete signalen opgemerkt. Een klein deel van de inwoners heeft het gevoel dat georganiseerde criminaliteit in hun buurt het afgelopen jaar is toegenomen.

Bezorgdheid over de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit

Ongeveer één op de zes inwoners vermoedt dat jongeren in hun buurt betrokken zijn bij georganiseerde criminaliteit. Het gaat dan mogelijk om criminele uitbuiting, waarbij jongeren worden ingezet voor relatief laagdrempelige taken. Opvallend gedrag en het bezit van dure spullen die niet passen bij de leeftijd worden daarbij gezien als belangrijke signalen. Deze zorgen worden bevestigd door het Drents en Groninger Jeugdpanel, waaruit blijkt dat een aanzienlijk deel van de jongeren aangeeft leeftijdsgenoten te zien die mogelijk strafbare klusjes uitvoeren voor anderen, het zou dan met name gaan om het verkopen of vervoeren van vapes of drugs.

Verdachte situaties worden relatief weinig gemeld; angst vormt een belangrijke drempel

Van de inwoners die in het afgelopen jaar verdachte situaties hebben gezien, heeft ongeveer een kwart daarvan daadwerkelijk melding gemaakt, meestal bij de politie. Circa een derde van de melders is ontevreden over de afhandeling van een melding. Angst voor mogelijke gevolgen, zoals wraak of problemen met buurtgenoten, twijfel over de ernst van signalen en het gevoel dat melden weinig effect heeft, vormen de belangrijkste redenen om verdachte situaties niet te melden.

Vertrouwen in instanties redelijk hoog, maar tevredenheid over de aanpak georganiseerde criminaliteit laag

Een meerderheid van de inwoners heeft redelijk tot veel vertrouwen in de politie, gemeente en OM als het gaat om de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Tegelijk vindt ongeveer een derde van de inwoners dat deze instanties onvoldoende doen om georganiseerde criminaliteit effectief tegen te gaan. Een gebrek aan zichtbaarheid en capaciteit wordt daarbij veel genoemd als verklaring voor de onvrede. Volgens inwoners vraagt een betere aanpak, naast meer zichtbare aanwezigheid van de politie, om betere samenwerking tussen instanties en inwoners en om preventieve maatregelen, met name gericht op jongeren.

Aanbevelingen

Meldingsbereidheid versterken door drempels weg te nemen

Het melden van verdachte situaties wordt door veel inwoners als risicovol of weinig zinvol ervaren. Door meldroutes eenvoudiger en herkenbaarder te maken, de mogelijkheid tot anoniem melden beter onder de aandacht te brengen en duidelijker te communiceren wat er na een melding gebeurt, kan deze drempel mogelijk worden verlaagd. Zichtbare opvolging en terugkoppeling zijn daarbij essentieel, zodat inwoners ervaren dat hun signalen serieus worden genomen en daadwerkelijk bijdragen aan de aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Herkenning van georganiseerde criminaliteit vergroten met duidelijke lokale voorbeelden

Omdat georganiseerde en ondermijnende criminaliteit voor veel inwoners moeilijk zichtbaar is, is gerichte bewustwording nodig. Informatievoorziening die aansluit bij herkenbare situaties in de eigen buurt of het buitengebied helpt inwoners signalen beter te duiden. Daarbij is het belangrijk om niet alleen te benoemen wat verdachte signalen zijn, maar ook waarom deze risico's opleveren voor veiligheid en leefbaarheid, zoals brand- of explosiegevaar. Door inwoners duidelijk handelingsperspectief te bieden, wordt de stap van herkennen naar handelen kleiner.

Investeren in betrokkenheid, leefbaarheid en samenwerking tussen inwoners en instanties

Hoewel het vertrouwen van inwoners in politie en gemeente redelijk is, hebben veel inwoners beperkt inzicht in de aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit. Door als overheid actiever en zichtbaarder aanwezig te zijn in wijken en dorpen, te investeren in leefbaarheid en structureel contact te onderhouden met bijvoorbeeld dorpsbelangen, kan worden gewerkt aan vertrouwen en samenwerking. Duidelijke communicatie over de aanpak, rolverdeling en opvolging van signalen vergroot het gevoel dat melden zinvol is, waarbij het belangrijk is dat inwoners weten dat zij informatie laagdrempelig kunnen delen via vertrouwde lokale aanspreekpunten, zoals dorpsbelangen, mits deze goed zijn verbonden met gemeentelijke processen.

Gericht investeren in preventie en veerkracht van jongeren om criminele uitbuiting tegen te gaan

De zorgen over de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit onderstrepen het belang van een sterke preventieve aanpak. Investeren in programma's die jongeren weerbaar maken tegen criminele uitbuiting, ouders ondersteunen bij het herkennen van risicosignalen en perspectief bieden op het gebied van onderwijs, werk en vrije tijd, kan instroom in criminele netwerken helpen voorkomen. Een integrale aanpak, waarin gemeenten, scholen, jeugdwerk en veiligheidspartners samenwerken, is hierbij essentieel.

8.

Verantwoording

Deze peiling is uitgevoerd middels een online vragenlijst die is voorgelegd aan het Drents Panel en Groninger Panel, beheerd door Trendbureau Drenthe en Sociaal Planbureau Groningen. Beide panels bestaan per provincie uit circa 6.000 inwoners van 18 jaar en ouder.

De vragenlijst stond open tussen 6 en 20 november 2025. In totaal vulden 2.332 Drentse en 2.149 Groningse panelleden de vragenlijst in. De resultaten zijn per provincie gewogen naar gemeente, leeftijd en opleidingsniveau.

Responsverantwoording

	Totaal Drenthe	in %	Totaal Groningen	in %
Totaal	2332	100%	2.149	100%
Man	1356	58%	1208	56%
Vrouw	970	42%	923	43%
Onbekend	6	0%	18	1%
18-34 jaar	89	4%	96	5%
35-49 jaar	211	9%	223	10%
50-64 jaar	570	24%	572	27%
65 jaar en ouder	1392	60%	1207	56%
Onbekend	70	3%	51	2%
Eemdelta/Midden-Groningen			556	26%
Gemeente Groningen			334	16%
Hoogeland/Westerkwartier			539	25%
Oldambt/Westerwolde			364	17%
Pekela/Stadskanaal/Veendam			335	16%
Onbekend			21	1%
Noord-Drenthe	1037	45%		
Zuidoost Drenthe	531	23%		
Zuidwest Drenthe	752	32%		
Onbekend	12	1%		

LITERATUURLIJST

Akkermans, M., Derksen, E., Kennis, M., Kloosterman, R., & Moons, E. (2024). Veiligheidsmonitor 2023. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag.

Berg, van der, C., Heine, B.J., & Veldkamp, I. (2024). Maatschappelijk onbehagen en de rol van sociaal werk. Sociaal werk als ondersteuning aan een vitale democratie. Thorbecke Academie en Rijksuniversiteit Groningen.

Boelens, M. & Groothuis, S. (2020). Weerbare boeren in een kwetsbaar gebied. Over drugscriminaliteit en ondermijnende effecten daarvan op boeren en tuinders. TwijnstraGudde.

Broekhuizen, J., Meulekamp, T., Stoutjesdijk, F., & Boutellier, H. (2018). Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers. Een pilotonderzoek in drie buurten in Brabant-Zeeland. Bureau Broekhuizen en Verwey-Jonker Instituut.

Leito, T.L.M., Van Bommel, S.R., & Noteboom, F. (2022). Kijken met andere ogen: Een landelijke verkenning naar criminele uitbuiting in dertien gemeenten (Deel I). Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel.

Marijnissen, D., Palmen, D., & Smulders, I. (2024). Aanpak en preventie van ondermijnende criminaliteit: de inzet van gedifferentieerde communicatie om burgerparticipatie te bevorderen. Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht – Avans Hogeschool.

Sociaal Planbureau Groningen & Trendbureau Drenthe (2026). Criminele uitbuiting door de ogen van jongeren.

Spapens, A., & Moors, H. (2019). Ondermijning: een begripsverkenning. WODC: Den Haag.

Struiksma, N., Haan-Kamminga, A., Boxum, C., Cazemier, J., Diekema, D., & Kerstens, J. (2024). Onder de radar: over de belangrijke rol van de sociaal werker in de strijd tegen ondermijning. Pro Facto en Thorbecke Academie.

Torre, van der, E. & Tops, P. (2022). Groningse praktijken. Een analyse van (de gemeentelijke aanpak van) ondermijning in de gemeente Groningen. Lokale zaken.

Torre, van der, E., Tops, P., Duin, van, M., & Jongepier, T. (2023). Ondernijning in het Ommeland. Een analyse van (de gemeentelijke aanpak van) ondernijning in 9 Groningse gemeenten. Lokale zaken.

Ustuner-Tufekci, A., Winter, de, M., Beijers, G., & Janssen, J. (2025). Ouders in beeld. De rol van ouders in de aanpak van criminele uitbuiting van Zeeuwse jongeren. Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht – Avans Hogeschool

Wolberink, J., Lint, van, D., & Verstegen, B. (2025). Risico- en Crisisbarometer najaar 2025. Ipsos I&O: Enschede/Amsterdam.

Colofon

Onderzoekers/auteurs

Femke de Haan
Irene Schoonbeek

Vormgeving

Sandra Jonge Poerink

*Deze publicatie is mede mogelijk
gemaakt door de provincies
Drenthe en Groningen*

Februari 2026

van inzicht naar impact.